

LOV NA JELENJAD

Najmlajši prizori situlske umetnosti so s konca 5. in iz prve polovice 4. stoletja pr. Kr. in so v primerjavi s prejšnjimi pripovedno skromnejši. Le redko sta na situlah dva figuralna friza, praviloma je eden, obdan je z razkošnimi geometrijskimi motivi. Na figuralnem frizu so posebej pri situlah dolenske halštatske skupine, pri tistih z Magdalenske gore, iz Novega mesta, z Vač in Valične vasi, prikazani sprevodi rastlinjedih živali, najpogosteje jelenov, košut ali kozorogov.

Najmlajše situle dolenskega kulturnega kroga so kljub motivni in vsebinski skromnosti na širšem območju spomenikov situlske umetnosti zelo posebne. To je namreč čas, ko situlska umetnost izginja tudi v venetskem in retiškem prostoru. Tudi tam z redkimi izjemami, kot so bronaste ploščice s posameznimi figurami, darovane v svetiščih, takšen način upodabljanja v 4. stoletju pr. Kr. zamre. Dolenska z Zasavjem je bila v tem času edino območje, kjer se je še ohranil samosvoj in prepoznaven situlski slog.

»KO SE JE ODPRAVA PROTI TROJI ZBRALA DRUGIČ V AVLIDI, JE AGAMEMNON MED LOVOM USTRELIL JELENA IN SE POBAHAL, DA JE S TEM PREKAŠAL CELO ARTEMIDO. BOGINJA SE JE TAKO RAZJEZILA, DA JE NADNJE POSLALA VIHARNE VETROVE IN JIM S TEM PREPREČILA NADALJEVANJE POTI. VIDEČ IZ ARGOSA KALKAS JIM JE POJASNIL BOGINJINO JEZO IN JIM VELEL ŽRTVOVATI IFIGENIJO ARTEMIDI. TO SO TUDI POSKUSILI NAREDITI IN SO POSLALI PO IFIGENIJO, ČEŠ DA SE BO POROČILA Z AHILOM. VENDAR JO JE ARTEMIDA UGRABILA IN JO PRENEŠLA NA TAVRIDO. NAREDILA JO JE ZA NESMRTNO, NA ŽRTVENI OLTAR PA JE NAMESTO NJE POSTAVILA JELENA.«

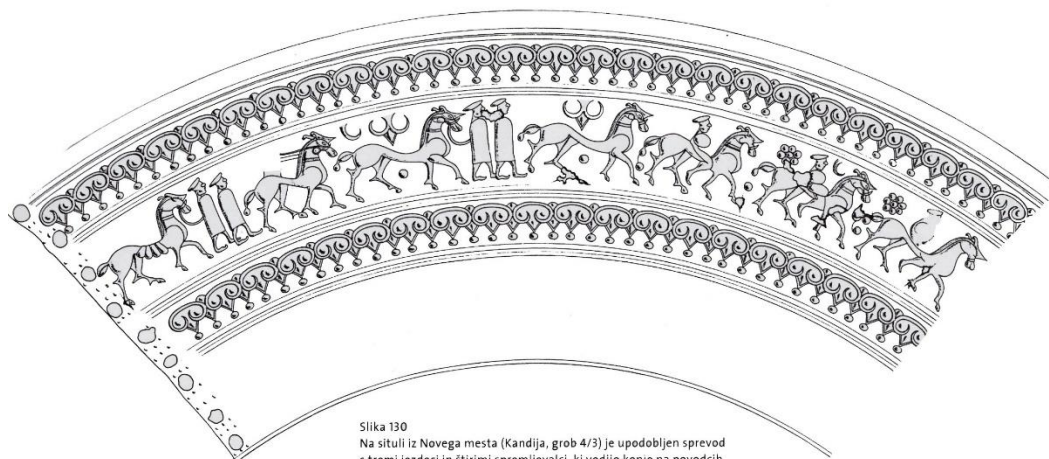
ODLOMEK O AGAMEMNONOVEM ŽRTVOVANJU LASTNE HČERKE IFIGENIJE ZA POMIRITEV BOGINJE ARTEMIDE JE IZ ANTIČNE ZBRKE ZGODB EPSKEGA CIKLA (T. I. HRESTOMATIJA). IZ KRATKEGA ZAPISA JE MOČ RAZBRATI, DA JE BIL JELEN PRESTIŽEN UL OV PLEMSTVA, HKRATI PA PRIMERNA ŽRTVENA ŽIVAL.

LOV NA JELENJAD

BESEDA NARODNEGA MUZEJA

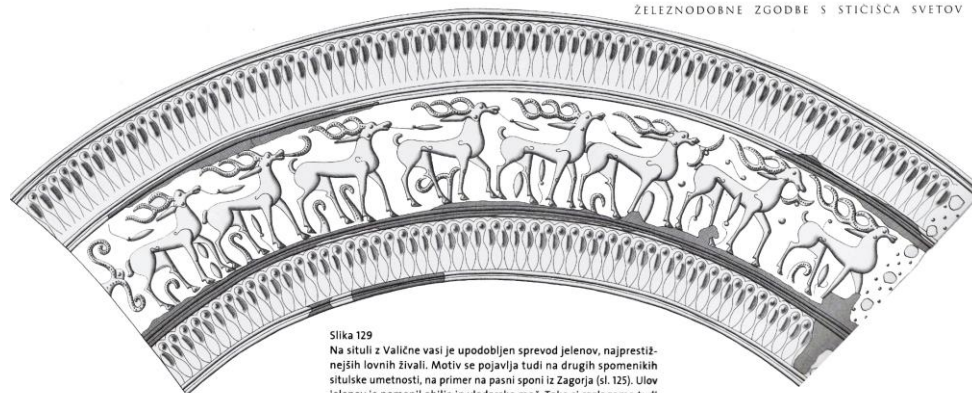
Kaj povedo kustosi NMS o spodnjih procesijah?

ŽELEZNODOBNE ZGODBE S STIČIŠČA SVETOV

Slika 130
Na situli iz Novega mesta (Kandija, grob 4/3) je upodobljen sprevod s tremi jezdeci in štirimi spremljevalci, ki vodijo konje na povodcih. Zadnji konj je otovorjen z vrečami ali mehovi. Najverjetneje gre za upodobitev trgovske karavane (po Knez 1986, Priloga 3).

ŽELEZNODOBNE ZGODBE S STIČIŠČA SVETOV

Slika 129
Na situli z Valične vasi je upodobljen sprevod jelenov, najprestižnejših lovnih živali. Motiv se pojavlja tudi na drugih spomenikih situlske umetnosti, na primer na pasni sponi iz Zagorja (sl. 125). Ulov jelenov je pomenil obilje in vladarsko moč. Tako si razlagamo tudi pogoste upodobitve jelenov na zlatem posodju in okrasnih našitkih skitskih veljakov. V sodasni grški mitološki motiviki pa so bili jeleni spremljevalci in žrtvene živali Artemide, gospodarice živali, boginje gozdov in divjine.

LOV NA JELENJAD

Iz kataloga Narodnega muzeja Slovenije glede starodavnega **simbola jelena** ne zremo praktično nič. Preberemo pa lahko leporečanje iz Homerjevih blodnjavih opisov Agamemnona, osebe, ki je uspela požgati Trojo.

Starogrška kultura s Keltsko oz. Halštatsko nima nič skupnega, saj sta bili v medsebojnem sporu ter sovražni. Kelti so namreč resno spoštovali Trojansko kulturo in njene glasnike, kot so prebegli Enej in njegovi zavezniki...

Jelen je bil za Kelte (oz. halštatsko kulturo) simbol ponosa, veličine in lepote. Podobno kot pri Hetitih. **Naši razlagalci zgodovine pa trdijo ravno obratno.**

NMS: »KO SE JE ODPRAVA PROTI TROJI ZBRALA DRUGIČ V AVLIDI, JE AGAMEMNON MED LOVOM U STRELIL JELENA IN SE POBAHAL, DA JE S TEM PREKAŠAL CELO ARTEMIDO. Boginja se je tako razjezila, da je nadnje poslala viharne vetrove IN JIM S TEM PREPREČILA N ADALJE ANJE POTI. VIDEZ IZ ARGOSA KALKAS JIM JE POJASNIL BOGINJINO JEZO IN JIM VELEL ŽRTVOVATI IFIGE IJO ARTEMIDI.

TO SO TUDI POSKUSILI NAREDITI IN SO POSLALI PO IFIGENIJO, ČEŠ DA SE BO poročila z Ahilom. Vendar jo je Artemida ugrabila in jo prenesla na Tavrido. Naredila jo je za nesmrtno, na žrtveni oltar pa je namesto NJE PO STAVILA JELENA .«

Odlomek o Agamemnonovem žrtvovanju lastne hčerke Ifigenije za POMIRITEV BOGINJE ARTEMIDE JE IZ ANTIČNE ZBIRKE ZGODBE PSKEGA CIKLA (t. i. Hrestomatija). Iz kratkega zapisa je moč razbrati, da je bil jelen PRESTIŽEN ULOV PLEM STVA, HKRATI PA PRIMERNA ŽRTVENA ŽIVAL.

Ritualni voz, 7. - 6.st.p.n.št., Halštatsko keltska umetnost, 1851 ga je odkril kmet v Strettwegu pri Judenburgu v Avstriji, Univerzalni muzej Schloss Eggenberg v Gradcu, Avstrija; Vir [1.](#), [2.](#), [3.](#), [SONČNI VOZ](#)

Ob risbi jelenov situle iz Valične vasi, kjer je simbolika izredno zapletena in dobesečno hieroglifska, so se v NMS razpisali.

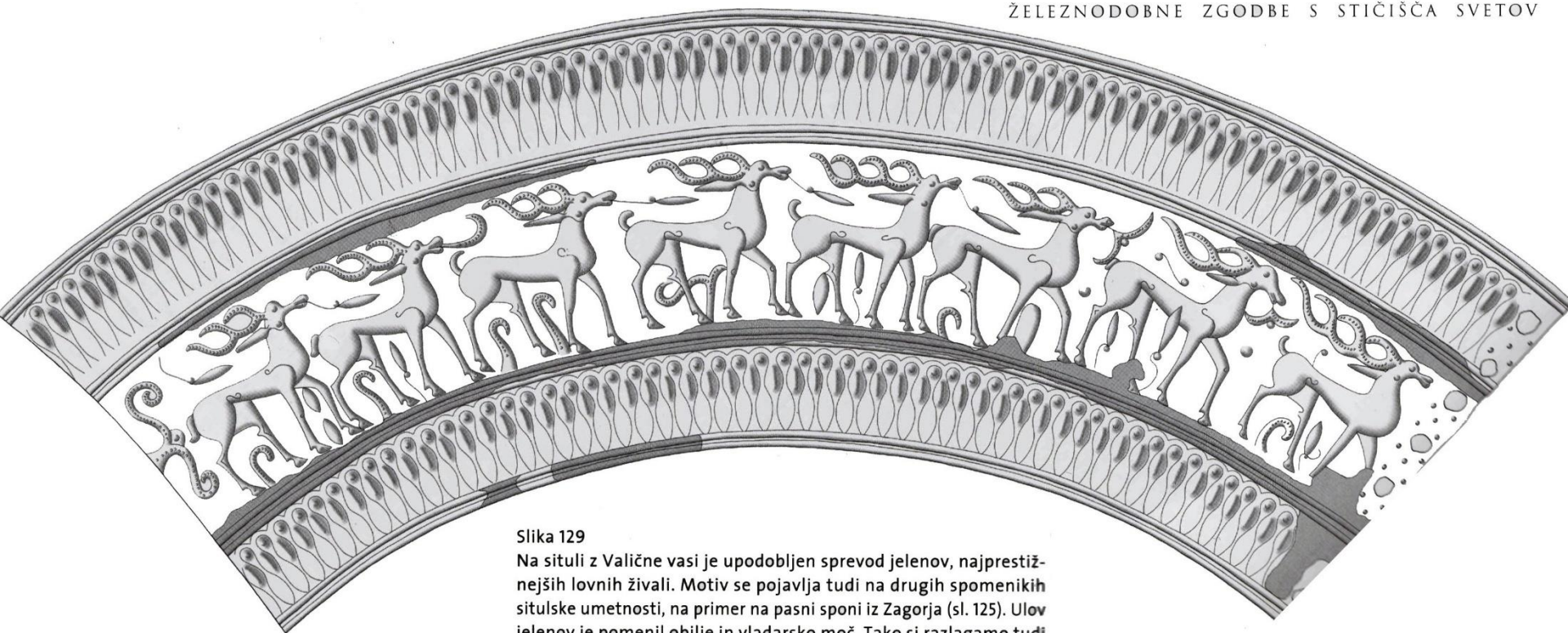
Zaključek: **„Gre za najprestižnejše LOVNE ŽIVALI...**

Ulov jelenov je pomenil obilje in vladarsko moč. Oz.

PRESTIŽEN ULOV PLEM STVA, HKRATI PA PRIMERNA ŽRTVENA ŽIVAL“

Pa si pogledjmo, z resnejšimi očmi, kaj so želeli predniki, živeči na naših tleh, torej Kelti, sporočiti. Oglejmo si sporočila simbolov na par stoletij starejši upodobitvi - na pasni sponi z Molnika.

ŽELEZNODOBNE ZGODBE S STIČIŠČA SVETOV

Slika 129

Na situli z Valične vasi je upodobljen sprevod jelenov, najprestižnejših lovnih živali. Motiv se pojavlja tudi na drugih spomenikih situlske umetnosti, na primer na pasni sponi iz Zagorja (sl. 125). Ulov jelenov je pomenil obilje in vladarsko moč. Tako si razlagamo tudi pogoste upodobitve jelenov na zlatem posodju in okrasnih našitkih skitskih veljakov. V sočasni grški mitološki motiviki pa so bili jeleni spremljevalci in žrtvene živali Artemide, gospodarice živali, boginje gozdov in divjine.

PASNA SPONA Z MOLNIKA

PES

PAS

LOVEC

?

JELEN

?

Keltska pasna spona, 6 – 5 st p.n.št., dolžina 30 cm, Molnik, gomila 17, grob 3/10, Slovenija, Narodni muzej Slovenija; [Vir](#)

SIMBOL DREVEŠA SPOZNANJA
TER NAČRTA ROJSTVA NOVEGA
(PRAVIČNEGA, SOČUTNEGA) ČLOVEKA

SIMBOL NOVEGA ROJSTVA TER DREVEŠA
ŽIVLJENJA IN ŠE NEDOPOLNJENEGA
LASTNEGA POSLANSTVA

Odtis, Neoasirskega pečatnega valja,
Carnelianova zbirka, muzej London

PES, LOVEC, DREVO ŽIVLENJA IN JELEN

Keltska pasna spona, 6 – 5 st p.n.št., dolžina 30cm, Molnik, grob 3/10, Slovenija, Narodni muzej Slovenija

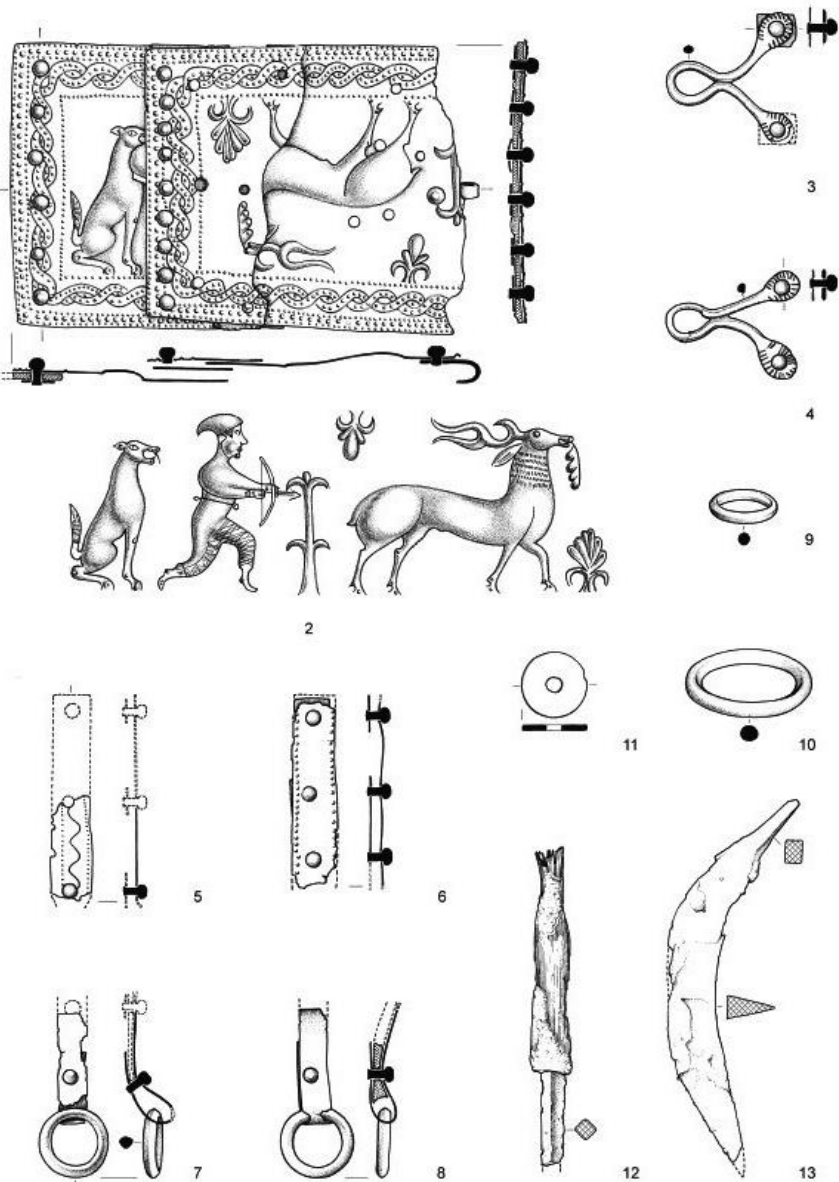
UBITI ALI NE?

**Če ubijem svetega Jelena
(glej pripovedke o zlati košuti, Zlatorogu...)
bom ubijal Drevo življenja,
takrat se proti meni obrne tudi PES mogočni,
ki me sicer zvesto čuva.**

Avtor idej © Vladislav Stres

Gr. 17/10

Dr. Sneža Tecco Hvala v arheološki temeljni 272 stranski strokovni knjigi: Molnik pri Ljubljani v železni dobi, o pasni sponi lova na jelena navede osnovne podatke o najdbi:

„Bronasta pravokotna pasna spona; razlomljena na štiri kose in popravljena... Spona je okrašena v tehniki tolčenja; okrasni okvir iz iztolčenih pikic in bunčic ter z vrezanim prepletom obdaja figuralni prizor, ki upodablja sedečega lovskega psa, lokostrelca v hlačah in s koničasto kapo v pokleku, jelena in rastlinski okras; rekon. d. 24 cm, š. 10,5 cm, d. kavljja 2,2 cm. MMLj, inv. št. P 1600. (Iz knjige Molnik pri Ljubljani v železni dobi stran 58.)“
Spletna stran Inštituta za Arheologijo (SAZU): www.sazu.si

Sneža Tecco Hvala

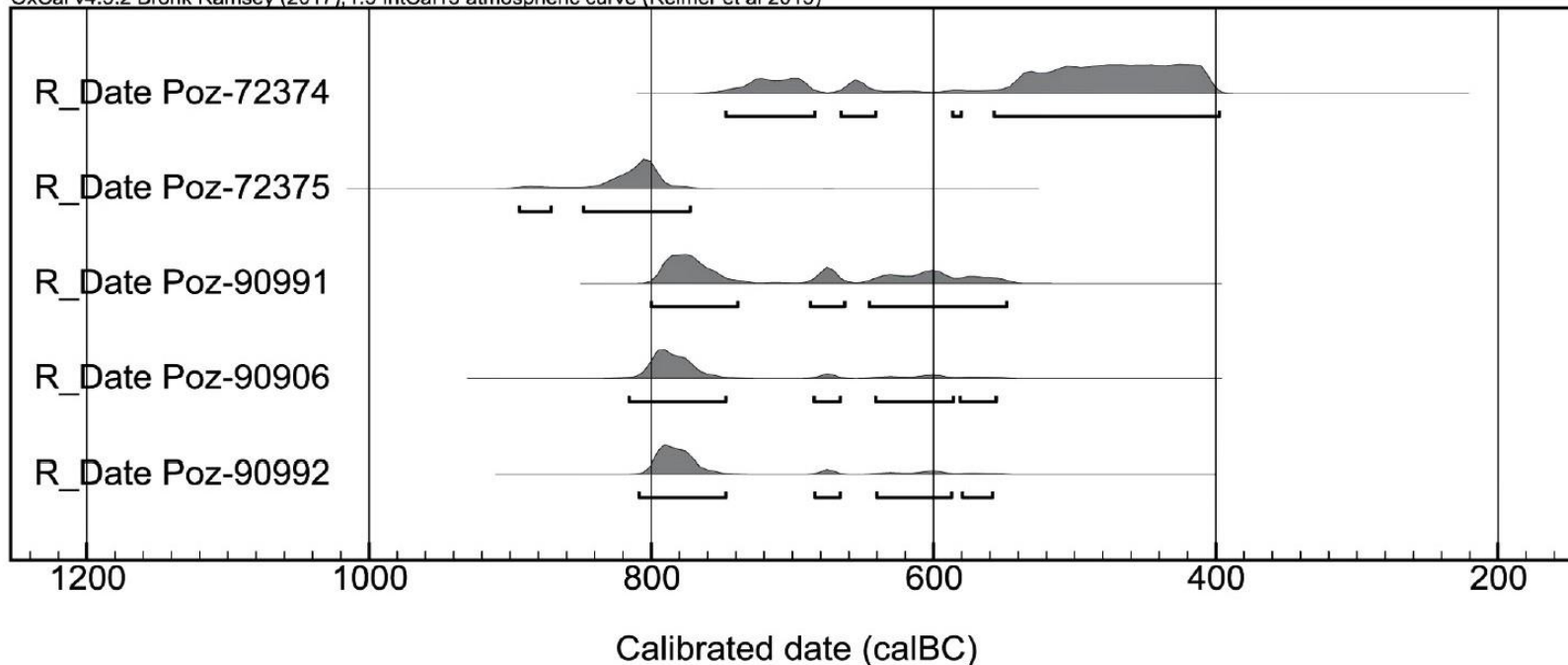
MOLNIK PRI LJUBLJANI V ŽELEZNI DOBI
THE IRON AGE SITE AT MOLNIK NEAR LJUBLJANA

Recenzenti / Reviewed by Biba Teržan, Mitja Guštin, Janez Dular
Urednica / Editor Sneža Tecco Hvala
Jezikovni pregled / Language Editor Špela Križ
Prevod / Translation Andreja Maver
Tehnična ureditev in prelom / Technical Editor and DTP Mateja Belak
Oblikovanje ovitka / Front cover design Tamara Korošec
Risbe / Drawings Dragica Knific Lunder, Tamara Korošec, Tanja Krasovsky, Ida Murgelj
Priprava slikovnega gradiva / Preparation of illustrations Drago Valoh, Mateja Belak
DMR / DEM 3D Edisa Lozić
Izdala in založila / Published by ZRC SAZU, Inštitut za arheologijo, Založba ZRC
Zanje / Represented by Oto Luthar, Anton Velušček
Tisk / Printed by Collegium Graphicum d. o. o., Ljubljana

Izid knjige so podprli / Published with the support of Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS (Slovenian Research Agency)
Znanstvenoraziskovalni center SAZU (Research Center of the Slovenian Academy of Sciences and Arts), Muzej in galerije mesta Ljubljane (City Museum and Galleries of Ljubljana), Mestna občina Ljubljana (City of Ljubljana)
Naklada / Print run 600 izvodov / copies

Ljubljana 2017; prva izdaja, prvi natis / first edition, first print; prva e-izdaja / first e-edition

OxCal v4.3.2 Bronk Ramsey (2017); r:5 IntCal13 atmospheric curve (Reimer et al 2013)

Rezultati radiokarbonske analize so prikazani na
tab. 1 in 2.

The results of the radiocarbon analyses are pre-
sented on *Tables 1 and 2.*

Grob / Grave	ID vzorca / Sample ID	Lab. št. vzorca / Sample Lab. No.	Starost ¹⁴ C / ¹⁴ C age	Opomba / Remark
Selska gmajna, gr. 1	MOLNIK1	Poz-72374	2410 ± 35 BP	
Selska gmajna, gr. 2	MOLNIK2	Poz-72375	2635 ± 35 BP	
Roje, gr. I/1978	M780001	Poz-90991	2545 ± 30 BP	0%N 1.8%C carbonate
→ Grmada, gr. 17/6	M861706	Poz-90906	2580 ± 35 BP	0%N 3.0%C
Kotarjev peskokop, gr. 3	M930003	Poz-90992	2570 ± 30 BP	0%N 0.8%C carbonate

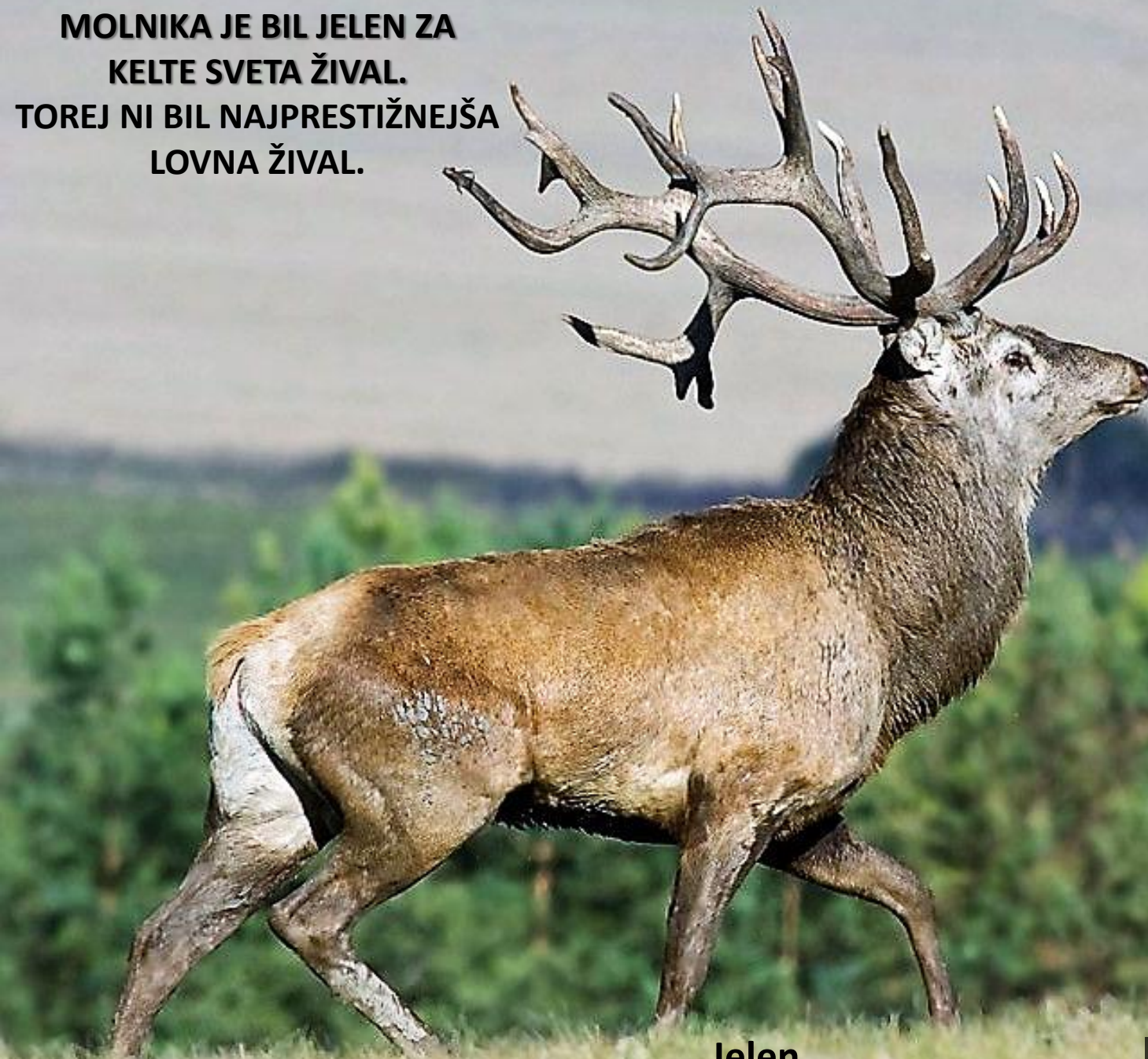
Tab. 1: Konvencionalna starost vzorcev iz molniških grobov.
Tab. 1: Conventional age of the samples from the graves at Molnik.

**PO PRIPOVEDI PASNE SPONE Z
MOLNIKA JE BIL JELEN ZA
KELTE SVETA ŽIVAL.
TOREJ NI BIL NAJPRESTIŽNEJŠA
LOVNA ŽIVAL.**

**JELENE, KI SO BILI V POLNI MOČI IN SO IMELI PRED SEBOJ ŠE
IZPOLNITEV SVOJEGA
POSŁANSTVA, SO
NAMERNO PUSTILI
PRI ŽIVLJENJU.**

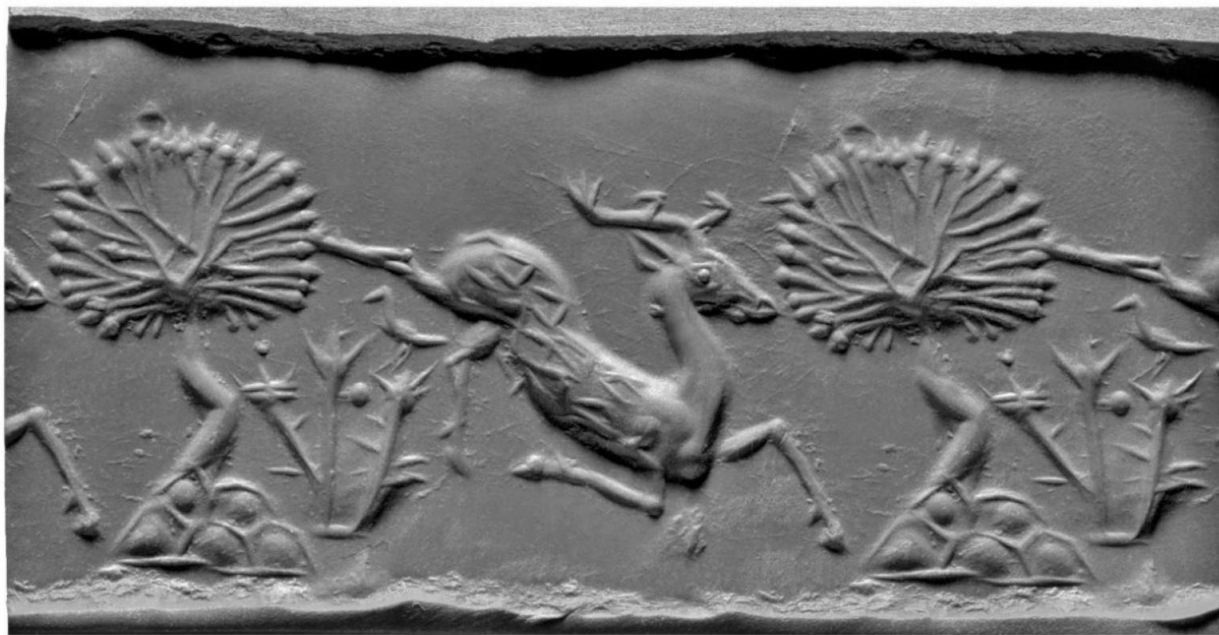
**Pasna spona iz
Molnika nas
postavlja pred
MORALNI
PROBLEM:**

**Ubiti ali ne ubiti
žival lepote,
ponosa pri
polni moči?**

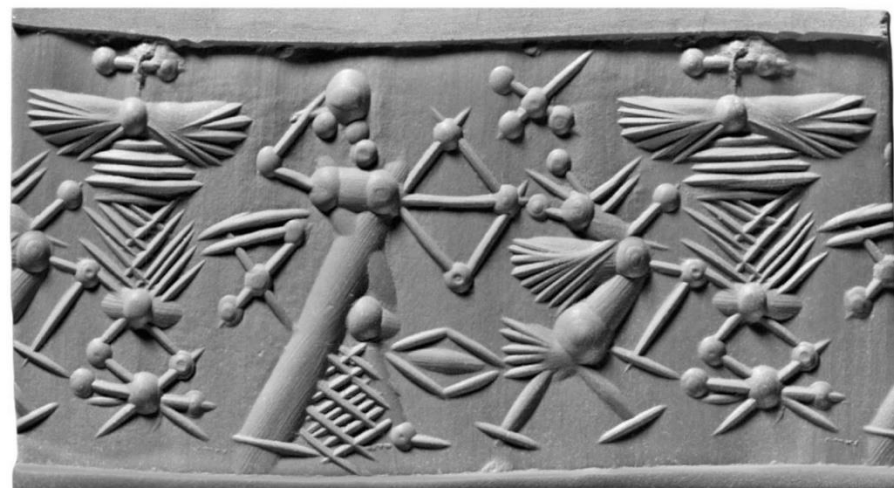

Jelen

PROSTO TEKANJE ALI UBIJANJE JELENOV

Jelen, 1.300 – 1.200 p.n.št. 30 x 10 mm, inv. št. 601, Muzej in knjižnica, Morgan, NY, ZDA; [Vir](#)

Ubijanje jelena, 1.049 - 609 p.n.št., 27 x 13 mm, inv.št. 719, Muzej in knjižnica, Morgan, ZDA; [Vir](#)

Ponosen lovec je 2017 ustrelil najlepšega, in najbolj mogočnega jelena daleč naokrog - „KAPITALCA“

LEVA DOBITA SPOZNANJE DREVESA ŽIVENJA

Leva sva, bika ubijava,
a do Drevesa spoznanj več ne moreva.
Vsak od naju s svojo krivdo,
v repu škorpijona nosiva, kri moči prelivava.
In sedaj ne veva več ne kod, ne kam.

Avtor idej © Vladislav Stres

Vrč, leva bikova glava in Drevo življenja, 2.500 p.n.št., kultura Jiroft, Iran

**UBITI ALI NE, IZTRELJENA PUŠČICA SE TI LAHKO VRNE V
LASTNI HRBET**

Sumerski pečatni valj

LOV KOZOROGA

Spodaj: bokal v
obliki ROGA obilja z
zaključkom
kozoroga, Trakijski
zaklad
Panagyurishte,
Muzej London

Sredina: odtis
pečatnega valja,
4.34cm, 10. st.
p.n.št., Luristan,
Surkh Dum, Iran,
inv. št. 43.102.33,
Muzej Metropolitani;
[Vir](#)

UBITI ALI NE?

V imenu lepote lovim,
ko tiho se prikradem, plenu izza hrbta.
A če spoznam, da kozorog pred mano svet svoj časti,
če je prvnec med svojimi,
raje izberem drugega, da ga ustrelim.
Še ptica sfrfota, da ga opozori v njegovi zamaknjenosti.

Avtor idej © Vladislav Stres

Bokal v obliki ROGA obilja z zaključkom jelena,
Trakijski zaklad Panagyurishte,

Jelen, Hetitska umetnost,
bron, Alacahöyük
2.200-2.000 p.n.št.,
Anatolijski muzej, Turčija

Človek „jelen“, Hetit
Anadoluda, Firtina
Tanrısı

Keltska umetnost, jelen
človek, bron,
detajl na kotlu Gundestrup,
1st.p.n.št., Narodni muzej
Danske, Kopenhagen;

Jelen, bron, 52.5 cm,
kraljevska grobnica v
Alacahöyüku, 2.100 –
2.000 p.n.št., muzej
civilizacije Anatolija,
Ankara, Turčija

ČAŠČENJE SONCA

**Tebe častimo o SONCE.
Ko zjutraj vzhajaš
v vsej svoji lepoti in dobroti.**

**Prinašaš LUČ, prinašaš DOBROTO,
prinašaš MODROST.
Vsi otroci tvoji, narodov vseh
se zbiramo, da te počastimo.**

**Takrat kot JELENI smo,
ponosni, okičeni s tvojo SLAVO.**

Avtor idej @ Vladislav Stres

Sončni voz, 7.st.p.n.št., Halstatska umetnost, , 1851 ga
je odkril kmet v Strettwegu pri Judenburgu v Avstriji,
Univerzalni muzej Schloss Eggenberg v Gradcu, Avstrija

Sončni voz, 7.st.p.n.št., Halštatska umetnost, 1851 ga je odkril kmet v Stettwegu pri Judenburgu v Avstriji, Univerzalni muzej Schloss Eggenberg v Gradcu, Avstrija

Jelen člověk, keltská umětnost, kotel Gundestrup, 1st.p.n.št., Narodni muzej Danske, Kopenhagen

Imdugud tempelj Ninhursag, Obeidska kultura, 3.000 p.n.št., muzej London, Anglija

DVA JELENA

Ponos sta moj, ki imam krila ptice
in levje srce.

Repa vama družim,
saj sta brata iz istih korenin.
Ponosna in mogočna,
v Raju skupaj zemljo orjemo
in duhovnosti urejamo.

Možnosti predstavitve svojih raziskav nisem nikoli dobil - ne v Narodnem muzeju, ne v kakšnem drugem.

Nudil sem predavanje na podlagi več kot 100 e. listov predstavitev, kot je 15. teh v tej razpravi.

Vladislav Stres

Ravnik Barbara Jul 2016 14:54:40

„... Kaže, da bomo kmalu dobili 3d posnetke, o čemer vas bom obvestila. Razmišljala sva tudi o vašem predavanju. Najbolj smiselno bi bilo, da ga pripravimo jeseni, skupaj s Slovenskim arheološkim društvom, a se bom o tej možnosti jutri pogovorila s predsednikom, ko se vrne s poti.

Mi bomo seveda poskrbeli za prostor; pogovor, ki običajno sledi takšnim dogodkom, pa je pripravljen voditi dr. Turk.

Vašo ugotovitev glede pikic ob robu situle, za kar smo vam iskreno hvaležni, pa bomo upoštevali in risbo ustrezno popravili!“

**RAZISKAVE KELTSKO
HALŠTATSKE UMETNOSTI**
[VEČ](#)